

*Нестерчук Тетяна Володимирівна,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня;
науковий керівник – Полторак Анастасія Сергіївна,
д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет*

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У сучасному світі доступ до фінансових послуг є ключовим фактором соціальної та економічної стабільності. Цифрова трансформація, що охоплює майже всі сфери життя, відкриває нові можливості для розширення фінансової інклюзії через впровадження фінансових технологій (Fintech), мобільних платежів, онлайн-банкінгу та інших цифрових рішень. Проте поряд із можливостями існують значні виклики. Суттєвими проблемами є цифровий розрив між різними соціальними групами, нерівномірність та обмеженість доступу до Інтернету, особливо в сільських та прифронтових регіонах, а також недостатній рівень фінансової грамотності серед населення. Питання безпеки даних і цифрової приватності викликають занепокоєння, оскільки нові технології створюють ризики кібератак та шахрайства. Зазначені фактори обґрунтовують необхідність і актуальність подальшого наукового аналізу питання фінансової інклюзії в умовах цифрової трансформації.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних засад та практичних аспектів, пов'язаних із викликами та перспективами фінансової інклюзії в умовах цифрової трансформації.

Поняття «фінансова інклюзія» вперше було офіційно сформульовано на конференції Глобального партнерства з фінансової інклюзії (GPII) за участю основних стандартотворчих інституцій, зокрема BCBS, CPSS, FATF, IADI та IAIS. Згідно з цим визначенням, фінансова інклюзія характеризується наявністю у дорослих осіб працездатного віку ефективного доступу до кредитів, заощаджень, платежів та страхування від офіційних постачальників фінансових послуг [1].

У цьому контексті важливо зазначити, що на тлі занепокоєння громадян щодо доступності банківських послуг на початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, Національний банк України ефективно забезпечив фінансову інклюзію. Завдяки оперативним заходам була подолана готівкова паніка, а платіжні системи продовжували функціонувати стабільно, зберігаючи ефективність на рівні, що спостерігався до 24 лютого 2022 року [2].

На нашу думку, фінансова інклюзія є одним із ключових факторів післявоєнного відновлення України, оскільки вона забезпечує можливість доступу до фінансових продуктів для кожної людини, незалежно від соціального статусу, доходів або місця проживання. У контексті цифровізації цей процес набуває особливого значення, адже впровадження нових технологій, таких як мобільні платежі та онлайн-банкінг, спрощує доступ до фінансових послуг і розширює їхнє охоплення. Для бізнесу, особливо малого та середнього,

фінансова інклюзія стане потужним стимулом для відновлення та зростання. Доступ до фінансових ресурсів, завдяки цифровим платформам, дозволить компаніям не лише повернутися до повноцінної роботи, але й розширити свої виробничі потужності, створювати нові робочі місця та впроваджувати інновації, що сприятиме економічному розвитку країни.

Одним із чинників, від яких залежить рівень фінансової інклюзії є рівень фінансової грамотності населення [2]. В Україні спостерігається позитивна тенденція щодо зростання рівня фінансової грамотності населення, що стало результатом реалізації низки ініціатив, впроваджених Національним банком України. Серед таких ініціатив слід відзначити проєкт НБУ «Центр фінансових знань» під назвою «Талан» [3], а також онлайн-платформу «Гаразд» [4], які спрямовані на підвищення обізнаності громадян про фінансові послуги та продукти. Крім того, НБУ активно працює над розробкою концепції оператора фінансової інклюзії, яка передбачає можливість отримання спеціальних ліцензій для компаній і банків, зацікавлених у наданні фінансових послуг у малих населених пунктах та прифронтових регіонах [5]. Ці заходи не лише сприяють підвищенню фінансової грамотності, але й забезпечують доступність фінансових послуг для всіх верств населення, що є важливим кроком у напрямку фінансової інклюзії в Україні.

Хоча цифровізація має позитивний вплив на фінансову інклюзію, вона також приносить із собою певні негативні аспекти. Найбільш тривожним є зростання кібершахрайства, яке стає серйозною загрозою в умовах активного впровадження нових фінансових технологій [6, 7]. Зловмисники все частіше експлуатують цифрові платформи для вчинення шахрайських дій, що ставить під сумнів безпеку фінансових даних користувачів та може підірвати їхню довіру до сучасних фінансових послуг. У зв'язку з цим, учасники фінансового ринку повинні вжити комплексних заходів для забезпечення захисту прав споживачів, а також для збереження стабільності фінансової інклюзії в епоху цифрових трансформацій.

Отже, обґрунтовано теоретичні засади та практичні підходи до фінансової інклюзії в умовах цифрової трансформації. З'ясовано, що цифровізація розширює доступ до фінансових послуг і підвищує фінансову грамотність населення. Досліджено, що впровадження фінансових технологій несе виклики, зокрема зростання кібершахрайства, що загрожує безпеці даних. Наголошено, що учасники фінансового ринку повинні вжити заходів для захисту прав споживачів. Сформовані висновки сприятимуть розвитку фінансової інклюзії в Україні та зменшенню ризиків, пов'язаних із цифровими трансформаціями.

Список використаних джерел:

1. Краус К. М., Краус Н. М, Поченчук Г. М. Інституціональні аспекти та цифровізація фінансової інклюзії в національній економіці. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. URL: <http://surl.li/akaurl> (дата звернення: 24.10.2024).
2. Грудініна Д. В., Проць В. І. Фінансова інклюзія як аспект розвитку України. *Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації*

ресурсів: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 30 квітня 2024 р.). Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2024. С. 200-202. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/19690 (дата звернення: 26.10.2024).

3. Центр фінансових знань «Талан». URL: <https://talan.bank.gov.ua/> (дата звернення: 26.10.2024).

4. Онлайн-платформа для підвищення рівня фінансової грамотності «Гаразд». URL: <https://harazd.bank.gov.ua/> (дата звернення: 26.10.2024).

5. Що таке фінансова інклюзія та як українці можуть отримати якісні банківські послуги. URL: <http://surl.li/vaokuf> (дата звернення: 26.10.2024).

6. Atamanyuk I., Poltorak A., Sidenko Ie., Bartnicka E., Kondratenko Yu. Concept of express monitoring of the state's financial security. 22nd Industrial Simulation Conference, ISC 2024. Valencia, 3 June 2024 - 5 June 2024. Pp. 24-29. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85201267015&origin=resultslst>.

7. Sidenko Ie., Atamanyuk I., Myroniuk O., Kondratenko G., Poltorak A., Kondratenko Yu. Hybrid neural network and genetic algorithm combination for recognition and avoidance of vehicle obstacles. 22nd Industrial Simulation Conference, ISC 2024. Valencia, 3 June 2024 - 5 June 2024. Pp. 88-92. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85201314943&origin=resultslst>.